

УДК [351.74:351.862.4](477)

В'ячеслав Васильович Аброськін,

*здобувач кафедри адміністративної діяльності поліції
факультету № 3 Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Попри неоднозначну політичну ситуацію, сьогодні Україна впевнено слідує обраному європейському вектору розвитку. Грамотна, систематична та послідовна політика уряду й низка сучасних, нещодавно започаткованих і вже проведених реформ навіть у складний для нашої держави час мають успіхи, перетворюючи останню на країну європейського зразка, де процвітає демократія, а соціальний рівень життя перебуває на достатньо високому рівні. Єдиним гальмуючим фактором, який уповільнює процес розбудови оновленої європейської країни, напевно, є збройний конфлікт на її території.

Збройний конфлікт – це соціально негативне явище, яке прямо чи опосередковано зачіпає інтереси кожного громадянина, оскільки дестабілізує ситуацію в державі, загрожує публічній безпеці та порядку, тягне за собою втрати економічного, соціального, культурного, майнового й гуманітарного характеру тощо, а використання зброї в цьому випадку підкреслює ступінь небезпеки, яку несе це явище як для держави, так і для суспільства в цілому.

Легалізоване визначення поняття «збройний конфлікт» міститься у п. 4 Воєнної доктрини України, затвердженої указом Президента України від 24.09.2015 № 555/2015: «збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт)» [1].

Разом із тим наукові підходи до визначення сутності цього поняття відрізняються як від його законодавчої дефініції, так і між собою, що свідчить про відсутність його уніфікації. Зокрема, лаконічне визначення поняття «збройний конфлікт» наводить О. В. Батрименко: «це збройна боротьба між державами або між державою та антиурядовими військовими формуваннями» [2, с. 9].

Т. В. Куверченкова, навпаки, у своєму дослідженні деталізує це поняття, зазначаючи, що збройний конфлікт – «це спрямоване на досягнення політичних цілей, тривале за часом збройне протистояння в межах території держави між збройними силами країн і незаконними збройними формуваннями або між двома протиборчими сторонами за відсутності центральної влади уряду, дії яких несуть загрозу основам конституційного ладу країни, правам і свободам громадян, і при цьому учасники збройних формувань фактично здійснюють такий контроль над частиною території держави, який дозволяє вести їм відкриті, безперервні й узгоджені воєнні дії» [3, с. 42]. І. П. Блищенко взагалі ототожнює збройний конфлікт із громадянською війною [4, с. 132], що, на нашу думку, є досить спірним і може існувати в контексті правових категорій збройного конфлікту міжнародного та неміжнародного характеру.

Розкриття сутності збройного конфлікту через наведені дефініції дозволяє охарактеризувати його як протистояння двох сторін у межах території однієї з них з використанням різних видів зброї, що розгортається протягом певного періоду часу та фактично є передвоєнним станом, який в умовах його динаміки за наявності певних обставин може призвести до реальних воєнних дій з метою тотального захоплення влади. Тому в цілому слід погодитись з ознаками збройного конфлікту, які подає С. Я. Бескорований: «високе залучення до нього уразливого місцевого населення; застосування нерегулярних збройних формувань; широке використання диверсійних і терористичних методів; складність морально-психологічної обстановки, в якій діють війська; змушене відволікання значних сил і засобів на забезпечення безпеки маршрутів пересувань, районів і місць розташування військ (сил); небезпека трансформування в локальну (міжнародний збройний конфлікт) або громадянську (внутрішній збройний конфлікт) війну» [5, с. 123].

Отже, збройний конфлікт як явище саме по собі становить небезпеку для суспільства та держави, оскільки передбачає: розгортання збройного конфлікту та збільшення кількості його учасників; ускладнення оперативної обстановки; неможливість систематичного забезпечення публічного порядку та публічної безпеки; неконтрольований потік зброї; погіршення екологічної

безпеки; необхідність евакуації великої кількості людей; значні економічні та майнові витрати як на державному, так і на особистому рівнях; наявність нестабільного психоемоційного тла в країні.

Національна поліція є одним із правоохоронних органів, який не тільки в разі необхідності разом з іншими органами державної влади бере участь у деескаляції збройного конфлікту, а щоденно виконує поставлені перед нею завдання на території його локалізації, а саме: забезпечує публічний порядок і безпеку, в тому числі перешкоджаючи проявам злочинності; охороняє та захищає права, свободи людини й інтереси держави від протиправних посягань; надає поліцейські послуги населенню. В умовах збройного конфлікту, який характеризується високим рівнем небезпечності, з урахуванням специфічної обстановки виконання поліцією таких завдань як систематично, так і епізодично ускладнюється, що буквально вимагає від персоналу поліції додаткових зусиль під час виконання ним своїх функцій, а від керівників – висококваліфікованого та компетентного управління в поліції.

Управління в органах Національної поліції розглядається як один із видів державного управління, завдяки якому забезпечується взаємодія всередині системи органів поліції за допомогою координації структурних підрозділів із метою виконання завдань, передбачених законодавством [6, с. 20]. Управління характеризується двома аспектами: 1) суб'єктом і об'єктом управління є особи, а тому під час здійснення цього процесу необхідно враховувати інтереси підпорядкованих осіб, їх погляди, життєві установки та систему цінностей; 2) воно являє собою прогресивний вплив на групу осіб з метою узгодження та координації їх спільної діяльності. Звичайно, управління має бути ефективним, а тому слід підтримати тезу В. В. Сокурєнка стосовно того, що «ефективність управління залежить не тільки від більш-менш чіткого співвідношення інтересів суб'єкта і об'єкта управління, деталізації цілей за рівнями і видами. Необхідно також забезпечити реальність впливу суб'єкта на об'єкт; передбачити шляхи реалізації загальних інтересів через індивідуальні; встановити відповідність між рівнем розвитку суб'єкта і об'єкта управління; ініціювати зацікавленість об'єкта управління в досягненні поставлених перед ним цілей» [6, с. 23].

З огляду на зазначене процес управління органами Національної поліції в умовах збройного конфлікту так чи інакше відрізняється специфічною обстановкою, в якій воно здійснюється. За таких умов стає очевидним, що частина напрямів управління й питань, які вирішуються під час безпосереднього керівництва, стають основними та мають пріоритет, тоді як деякі з них, навпаки, відходять на другий план, утрачаючи свою значущість у нестабільних і небезпечних умовах. І якщо загальні процеси управління, такі як постановка цілей і визначення завдань, окреслення шляхів їх вирішення та виконавців, аналіз виконання рішення та внесення змін (у разі необхідності) та власне оцінювання результату, залишаються незмінними, то управління персоналом характеризується низкою особливостей. Так, серед утворюючих категорії управління персоналом Національної поліції [7] елементів перевагу необхідно надати таким:

1) раціональній розстановці персоналу й обґрунтованому вибору виконавців для вирішення поставлених перед ними завдань, залишивши без уваги їх рівень професійної підготовки, оскільки в таких умовах підвищення кваліфікації працівників здійснити неможливо через брак часу та несприятливу загальну обстановку;

2) роботі з персоналом, що повинна становити таку тріаду: оцінювання ділових і моральних якостей працівників, розстановку сил та, у разі необхідності, переміщення персоналу поліції в межах визначених посад, адже сьогодні через брак кадрів в органах поліції формування резерву кандидатів на посади вбачається практично неможливим;

3) підвищенню рівня морального та матеріального стимулювання персоналу шляхом надання додаткових заохочень морального та матеріального характеру замість виховання кадрів, у тому числі в дусі законності та дотримання службової дисципліни, оскільки саме неоднозначна обстановка сприяє останньому.

Підсумовуючи, необхідно констатувати факт наявності низки особливостей управління органами Національної поліції України в умовах збройного конфлікту, зокрема через виникнення особливої обстановки, в якій поліції необхідно виконувати як повсякденні завдання, так і специфічні, пов'язані з безпосередніми діями під час активних періодів збройного конфлікту. Водночас виокремлені нами пріоритетні напрями управління

персоналом органів поліції становлять одну з таких особливостей і повинні стати своєрідним фундаментом для підвищення ефективності цього процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Воєнна доктрина України : затверджена Указом Президента України від 24.09.2015 № 555/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата звернення: 02.04.2018).

2. Батрименко О. В. Особливості сучасних збройно-політичних конфліктів : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2006. 18 с.

3. Кувырченкова Т. В. Вооруженный конфликт немеждународного характера: понятие, особенности. *Закон и право*. 2006. № 8. С. 41–42.

4. Блищенко И. П. Не международный вооруженный конфликт и международное право. *Советское государство и право*. 1973. № 11. С. 131–132.

5. Бескоровайний С. Я. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 116–126.

6. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокуренька ; О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокуренька ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Стильна тип., 2017. 580 с.

7. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 02.04.2018).

Одержано 19.04.2018

УДК 343.37

Тит Петрович Андреев,

студент слідчо-криміналістичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЗУМІННЯ ТЕРМІНА «НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ» У КОНТЕКСТІ СТ. 211 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний етап розвитку України характеризується широкою трансформацією практично всіх правових та державницьких